

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА»

Факультет/інститут педагогічний
Кафедра теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Клінічні основи логопедичної роботи

Освітня програма Дошкільна освіта
Спеціальність 012 «Дошкільна освіта»
Галузь знань 01 Освіта /Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 27 серпня 2020 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Клінічні основи логопедичної роботи
Викладач (-і)	к.п.н., доц.Кравець Н.С.
Контактний телефон викладача	0978691513
E-mail викладача	westangel@ukr.net
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Очні консультації: згідно розкладу консультацій
2. Анотація до курсу	
<p>2. Анотація дисципліни: курс « Клінічні основи логопедичної роботи» є однією із наукових дисциплін , які впливають на компетентність майбутнього педагога та зорієнтовані на роботу з дітьми з психофізичними порушеннями у дошкільних, загальноосвітніх, загальноосвітніх закладах з інклюзивним та інтегрованим навчанням, загальноосвітніх спеціальних закладах. Він має сформувавши адекватне ставлення майбутніх спеціалістів до осіб із мовленнєвими вадами, забезпечити їхню готовність професійно здійснювати правильну систему обстеження дітей різних вікових категорій, прийоми диференціації первинних вад із вторинними відхиленнями, схожих мовленнєвих порушень. Зміст та структура курсу базуються на анатомо-фізіологічних дисциплінах, загальній та віковій психології, реалізують зв'язки з логопедичними дисциплінами.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета: <u>забезпечення педагогічними умовами для формування у студентів знань теоретико-методичних аспектів викладання дисципліни «Клінічні основи логопедичної роботи» у вищих навчальних закладах; уточнення, розширення та систематизація професійних компетентностей студентів з проблем організації та змісту логопедичної і методичної допомоги дітям і дорослим в Україні, з проблем диференційної діагностики мовленнєвих порушень дітей з метою правильного відбору дітей при комплектуванні груп спеціальних логопедичних установ; оволодіння сучасними методами навчання та виховання дітей з психофізичними порушеннями розвитку.</u></p>	
<p>Завдання дисципліни:</p> <ul style="list-style-type: none"> -навчити студентів користуватися в практичній роботі теоретичними знаннями з генетики; -інтегрувати генетичні знання в професійне мислення майбутніх вчителів - логопедів; -познайомити студентів з клініко-психолого-педагогічними дослідженнями структури дефекту різних нозологічних форм спадкової патології; -навчити майбутніх фахівців надавати педагогічну допомогу дітям із патологією розвитку. 	
4. Результати навчання (компетентності)	

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у галузі спеціальної та інклюзивної освіти або у процесі професійної діяльності (корекційної освітньої, навчально-реабілітаційної), що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Здатність працювати у команді.

ЗК 10. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 11. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків

ЗК 12. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові компетентності (ФК)

ФК 1. Здатність до застосування знань провідних гуманістичних теорій, концепцій, вчень щодо

(ФК-12) здатність оцінити структуру порушення психофізичного розвитку (мовлення, інтелекту, функцій опорно-рухових і сенсорних систем), а також потенційні можливості розвитку різних сторін особистості кожної з категорії дітей з такими розладами

виховання і навчання осіб з обмеженими психофізичними можливостями.

ФК 3. Здатність до застосування психолого-педагогічних, корекційно-методичних та фахових знань.

ФК 9. Вміння складати та адаптувати індивідуальні навчальні програми та інші документи до пізнавальних можливостей дітей з ООП, дотримуватись вимог щодо створення для них відповідного корекційно-розвивального середовища в спеціальній та інклюзивній освіті.

ФК 10. Вміння раціонально організувати власну корекційно-педагогічну діяльність, самостійно контролювати її результативність, удосконалювати систему самоорганізації на основі сучасних корекційно-педагогічних технологій.

ФК-12. Здатність до організації і керівництва ігровою, навчальною, трудовою, художньо-мовленнєвою діяльністю дітей дошкільного та шкільного віку з порушеннями розумового розвитку.

ФК -14. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми з порушеннями різних нозологічних форм, їх батьками та колегами.

5. Програмні результати

ПРН1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.

ПРН 2. Володіє знаннями в галузі спеціальної освіти при вирішенні освітніх та науково-методичних завдань з врахуванням вікових та індивідуально-типологічних відмінностей учнів, соціально-психологічних особливостей учнівських груп та конкретних психолого-педагогічних ситуацій.

ПРН 4. Здатний планувати корекційно-педагогічний процес у загальноосвітніх закладах, забезпечувати його реалізацію та оцінку отриманих результатів.

ПРН 6. Володіє знаннями сучасної методики і освітніх технологій для забезпечення якості оволодіння навчальними досягненнями.

ПРН 7. Володіє прийомами збору, зберігання, систематизації, узагальнення, використання та поширення інформації щодо дітей з ООП.

ПРН 9. Здатний вирішувати питання, пов'язані з комплектуванням та організацією діяльності спеціальних освітніх закладів, здійснювати спостереження за дітьми з порушеннями мовлення, інтелекту, зору, слуху, опорно-рухових функцій і проводити з ними навчальну, корекційно-педагогічну роботу на основі диференційованого та індивідуального підходів.

ПРН 12. Володіє методикою спостереження, обстеження та змістом психокорекційної роботи з дітьми з ООП та їх сім'ями, спрямованої на компенсацію та розвиток психічних процесів та особистісної сфери.

ПРН 13. Володіє методами, формами взаємодії та спілкування з дітьми, батьками чи особами, які виховують дитину з особливими освітніми потребами; культурою спілкування, принципами толерантності, діалогу і співробітництва.

ПРН 14. Вміє застосувати інформаційні технології в системі спеціальної освіти та інклюзивного навчання; володіє навичками формування інформативної компетентності в дітей.

6. Організація навчання курсу

Кількість кредитів/годин	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	Самостійна робота (год.)
3 кредити / 90	12	18	60

Обсяг курсу – 90 год.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12
Практичні	18
Самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язковий/вибірковий
2	012 Дошкільна освіта	1	вибірковий

Тематика курсу

Модуль 1. Загальні питання курсу «Клінічні основи логопедичної роботи» .

Тема, план	Форма заняття	Літ-ра	Завдання, год.	Максимальна кількість балів	Термін виконання
Тема 1.1. Тема 1. Сучасні уявлення про нормальний та відхилений розвиток. 1.Сучасні уявлення про	Лекція, практичне заняття	[1,7,9,12,14,15];	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття	15	До наступного заняття за розкладом

<p>нормальний і відхилений розвиток дитини.</p> <p>2.Фактори розвитку людини. Умови, що забезпечують нормальний психічний розвиток дитини.</p> <p>3.Поняття «середньостатична норма розвитку» і її значення для роботи педагога.</p> <p>4.Функціональна норма як генеральна стратегія спеціальної допомоги дітям із проблемами в розвитку, її значення для роботи в спеціальному освітньому просторі.</p> <p>5.Основні складові успішної соціально-психологічної адаптації.</p> <p>6.Поняття ідеальної норми розвитку.</p> <p>7. Структура нормального розвитку дитини: сенсорний, психомоторний, афективний, пізнавальний, соціальний розвиток.</p>			<p>Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття</p>		
--	--	--	--	--	--

<p>Тема1.2 . Види відхилень розвитку (дизонтогенії).</p> <p>1.Вікова обумовленість дизонтогенії.</p> <p>2.Загальні фактори та види порушень фізичного, психічного і соціального розвитку у дитячому віці.</p> <p>3.Загальні закономірності відхиленого розвитку.</p> <p>4.Механізми генетичних впливів. Соматичний фактор.</p> <p>5.Трактування дизонтогенезу. Закономірності і параметри дизонтогенезу. Основні види дизонтогенезу: ретардація, асинхронія, дефіцитарність.</p> <p>6.Динамічний підхід до розгляду дефекту, створений Л.С.Виготським. Ідеї Л.С.Виготського про первинні та вторинні порушення, зону найближчого розвитку, соціальну реалізацію дефекту.</p> <p>7. Вивчення закономірностей психічного розвитку дітей з особливими потребами Р.М.Боскіс, Л.В.Занковим, К.С.Лебединською, В.І.Лубовським, М.С.Певзнер, Ж.І.Шиф.</p> <p>8.Становлення класифікації видів дизонтогенеза в роботах Л.Каннера, Г.Є.Сухарєвої, В.В.Ковальова, В.В.Лебединського.</p> <p>9.Абілітація, компенсація і корекція відхилень розвитку</p>	<p>Лекція, практичне заняття</p>	<p>[1,7,9,12,14,15];</p>	<p>Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття</p>	<p>До наступного заняття за розкладом</p>
--	----------------------------------	--------------------------	--	---

			Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття		
Змістовий модуль2. Клінічні основи РДА, ДЦП, РВД, СД.					
Тема2. 1. . Ранній дитячий аутизм. 1. Загальне поняття про синдром РДА та розлади аутистичного спектру. 2. Основні прояви РДА. 3. Особливості психічного розвитку дитини з аутизмом. 4.Розлади мовлення при РДА.	Лекція, практичне заняття	[3,4,5,6,7,9,15,20];	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття		До наступного заняття за розкладом
Тема 2.2. . Дитячий церебральний параліч як приклад дизонтогенезу. Клінічні форми ДЦП. 1. Поняття про ДЦП. 2. Причини виникнення ДЦП. 3. Клінічні прояви ДЦП. 4. Розлади мовлення при ДЦП.	Лекція, практичне заняття	[1,4,6,9,14,18,19,20]; [2,5,10]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття		До наступного заняття за розкладом
Тема 2.3. Розумова відсталість як психолого-педагогічна проблема. 1.Поняття «розумова відсталість», «олігофренія», «слабоумство», «деменція», «спадково обумовленні форми олігофренії». Провідні ознаки розумової відсталості. 2. Етіологія і патогенез основних форм розумової відсталості. Причини	Лекція, практичне заняття	[1,5,6,7,10,11,15,19,20];[4,7,8]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття		До наступного заняття за розкладом

виникнення розумової відсталості. 3.Розлади мовлення при РВД.					
Тема 2.4.Синдром Дауна. 1.Поняття про СД. 2.Причини виникнення. 3.Розлади мовлення при синдромі Дауна		[1,5,6,7,10,11,15,19,20];[4,7,8]			До наступного заняття за розкладом
7. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	<p>100 бальна – 50 балів протягом семестру та 50 балів за екзамен.</p> <p>«відмінно» – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв’язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв’язки; вільно володіє науковими термінами;</p> <p>«добре» – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв’язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності розв’язках;</p> <p>«задовільно» – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв’язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв’язки;</p> <p>«незадовільно» – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.</p>				
Вимоги до письмової роботи	<p>Відповідно до навчального плану, студент виконує одну контрольну роботу, яка є допуском до складання іспиту. Головна мета її – перевірка самостійної роботи студентів в процесі навчання, виявлення ступеня засвоєння ними теоретичних положень курсу. При розв’язанні завдань студент має продемонструвати загальне розуміння ключових положень дисципліни, виявити причинно-наслідкові зв’язки, розкрити тлумачення та класифікації основних положень, орієнтуватися в змісті законодавчих та нормативно-правових документів.</p>				
Семінарські заняття	<p>Практичне заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з предмету, вирішення сформульованих завдань, їх перевірка та оцінювання. За метою і структурою практичні заняття є ланцюжком, який пов’язує теоретичне навчання і навчальну практику з дисципліни, а також передбачає попередній контроль знань студентів. Оцінка за практичне заняття враховується при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни</p>				
Критерії	За виконання кожного індивідуального творчого завдання студент				

оцінювання СРС	отримує оцінку. Оцінювання проводиться за національною шкалою. В процесі оцінювання рівня підготовки до виступу з попередньо погодженої тематики звертається увага на комплексний та творчий підхід до підготовки та викладу матеріалу, врахування досягнень сучасної педагогічної науки, а також орієнтування на положення реформування сучасної освіти. В процесі оцінювання підготовлених завдань звертається увага на рівень володіння теоретичним матеріалом, здатністю узагальнювати і робити висновки про теоретичну та практичну цінність матеріалу.
Умови допуску до підсумкового контролю	– оцінка за відповіді на всі основні та додаткові запитання під час аудиторних занять (15 балів); – оцінка за індивідуальне завдання (15 балів); – оцінка за поточне тестування (10 балів); – оцінка за самостійну роботу (10 балів).

8. Політика курсу

Для успішного складання підсумкового контролю з дисципліни вимагається 100% очне/дистанційне відвідування або відпрацювання всіх лекційних та практичних занять. Пропуск понад 25% занять без поважної причини буде оцінений як FX.

Високо цінується академічна доброчесність. До всіх студентів освітньої програми відбувається абсолютно рівне ставлення.

9. Рекомендована література

Основна:

1. Бадалян Л.О. Невропатологія : учебник для студ. дефектол. фак-тов высш. пед. учеб. заведений / Л.О. Бадалян. - 2-е изд., исправ. - Москва : Академия, 2003. - 368 с.
2. Белая А.Й. Подолання нерізко вираженого загального недорозвитку мовлення у молодших школярів (Методичні рекомендації для вчителів –логопедів). / А.Й Белая – Хмельницький: ТУП, 2001, – 100с.
3. Гаврилова Н.С. Порушення фонетичного боку мовлення у дітей. Монографія. / Н.С. Гаврилова.- Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2011. – 200 с.
4. Даніелс Е. Залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх класів. // Е. Деніелс, К.Стаффорд. – Львів: Т-во «Надія», 2000.– 255 с.
5. Дегтяренко Т.М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: [навчальний посібник] / Т.М. Дегтяренко, Л.С. Вавіна. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. – 302 с.
6. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: [навч.-метод. посібник] / А.А. Колупаєва, Н.З. Софій , Ю.М. Найда та ін./ За заг. ред. Л.І. Даниленко. – К.: 2007 – 127 с.
7. Бистранівська О.С. Неврологічні основи логопедії: навч. посіб./ укладач Бистранівська О.С. – Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2016
8. Голуб Н.М., Потамошнієва О.М., Хребтова Н.П. Диференційна діагностика мовленнєвих порушень : методичні рекомендації. Харків : ХНПУ, 2007. 66 с.
9. Ілляшенко Т.Д. Аномальна дитина в школі / Т.Д. Ілляшенко, Н.М. Стадненко. – Київ, 1995. – 199с.
10. Ілляшенко Т.Д. Корекція психосоціального розвитку дітей з церебральним паралічем у реабілітаційному центрі (Дошкільний і молодший шкільний вік) / Т.Д. Ілляшенко, А.Г. Обухівська, О.В. Романенко, Н.С. Скрипка. – К., 2003. – 155 с.
11. Ілляшенко Т.Д. Як навчати дітей з порушеннями психофізичного розвитку/ Т.Д. Ілляшенко, А.Г. Обухівська. – К.: «Ніка-Центр», 2003

12. Логопедія: підручник / за ред. М.К. Шеремет. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2018. 856 с.
13. Крутій К.Л. Діагностика мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. Запоріжжя : ЛПС-ЛТД, 2005. 208 с.
14. Лопатинська Н.А. Неврологічні основи логопедії. Курс лекцій: навчальний посібник для студентів спеціальності 016 Спеціальна освіта / Н.А. Лопатинська. – Київ: Видавничий Дім «Слово», 2017
15. Максимова Н.Ю., Мілютіна К.Л., Піскун В.Н. Основи дитячої патопсихології. Навч. посібник. – К.: Перун, 1996.- 464с.
16. Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих: у 2-х ч. Київ : ЛТД, 2005. 272 с., 183 с.
17. Ревуцька О.В. Диференціальна діагностика мовленнєвих вад: навчальний посібник. Бердянськ : ФОП Ткачук О.В, 2014. 200 с.
18. Рібцун Ю.В. Професійний довідник учителя-логопеда дошкільного навчального закладу. Харків : Основа», 2013. 238 с.
19. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: [підручник] / Віктор Миколайович Синьов. – Частина I – Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – 238 с.
20. Синьов В.М. Основи дефектології: [навч. посібник] / В.М.Синьов, Г.М. Кобернік. – К.: Вища школа, 1994. – 143 с.

Допоміжна

1. Богуш А.М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: [монографія] / Алла Михайлівна Богуш. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. – 376 с
2. Давидова О. Диференційна логопедична діагностика порушень мовленнєвого розвитку. Дефектолог. 2008. № 8. С. 6-19.
3. Кандиба Т. Затримка активного мовлення у дітей раннього віку. Дефектолог. 2008. № 1. С. 18-19.
4. Кирієнко Т. Діагностика та аналіз (схеми). Палітра педагога. 2001. № 4. С. 28-
5. Пахомова Н. Діагностика мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку із стертою дизартрією до навчання у школі. Дефектологія. 2006. № 4. С. 44- 46.
6. Рібцун Ю.В. Розмежування алалій та інших мовленнєвих і немовленнєвих вад. URL: www.kristti.com.ua
7. Серьогін Ю. Рання діагностика патологічних відхилень у розвитку психічних функцій і артикуляційного апарату в новонароджених. Дефектологія. 2000. № 4. С. 9-13.
8. Стадненко Н. Роль диференціальної діагностики розумового розвитку дітей під час розробки стандартів освіти. Дефектологія. 2001. № 1. С. 5-7.
9. Шеремет М.К., Манько Н.В. Діагностичні завдання для обстеження дитини раннього віку. Корекційна педагогіка. Вісник Української асоціації корекційних педагогів. 2007. № 2. С. 39-44.
10. Шевцов А.Г., Романенко О.В., Ханзерук Л.О., Чеботарьова О.В., (2014) Дитина з порушеннями опорно-рухового апарату в загальноосвітньому просторі. Київ: Видавничий Дім «Слово».

Інформаційні ресурси:

1. <http://www.pdkintl.org/kappan/k0206sti.htm>
2. <http://www.ussf.kiev.ua>
3. www.canada-ukraine.org
4. http://www.learning.gov.ab.ca/k_12/specialneeds
5. <http://www.bdpu.org/>
6. <http://www.logoped.ru/>
7. <http://www.logoped-sfera.ru/>

Лист МОН щодо терміну навчання осіб з ООП

https://rada.info/upload/users_files/41097447/f6ba585435c662834b284cb0d048225a.pdf

Закон України про освіту щодо організації інклюзивного навчання

https://rada.info/upload/users_files/41097447/75c641f1060cc4b272528d0711b92b6b.docx

План заходів наданих Комітетом ООН з прав осіб з інвалідністю

https://rada.info/upload/users_files/41097447/0d03205f8fade1438e1be3ed33309eab.docx

Указ Президента України

https://rada.info/upload/users_files/41097447/48eb052f4c0467c2d71c2e550de3a43d.docx

Викладач

Кравець Н.С.

